

وزارت فرهنگ و آموزش عالی
پژوهشگاه علوم انسانی و تحقیقات فرهنگی

پایان نامه

کارشناسی ارشد زبانشناسی همگانی

* موضوع *

بررسی تطبیقی ساختواژه

در

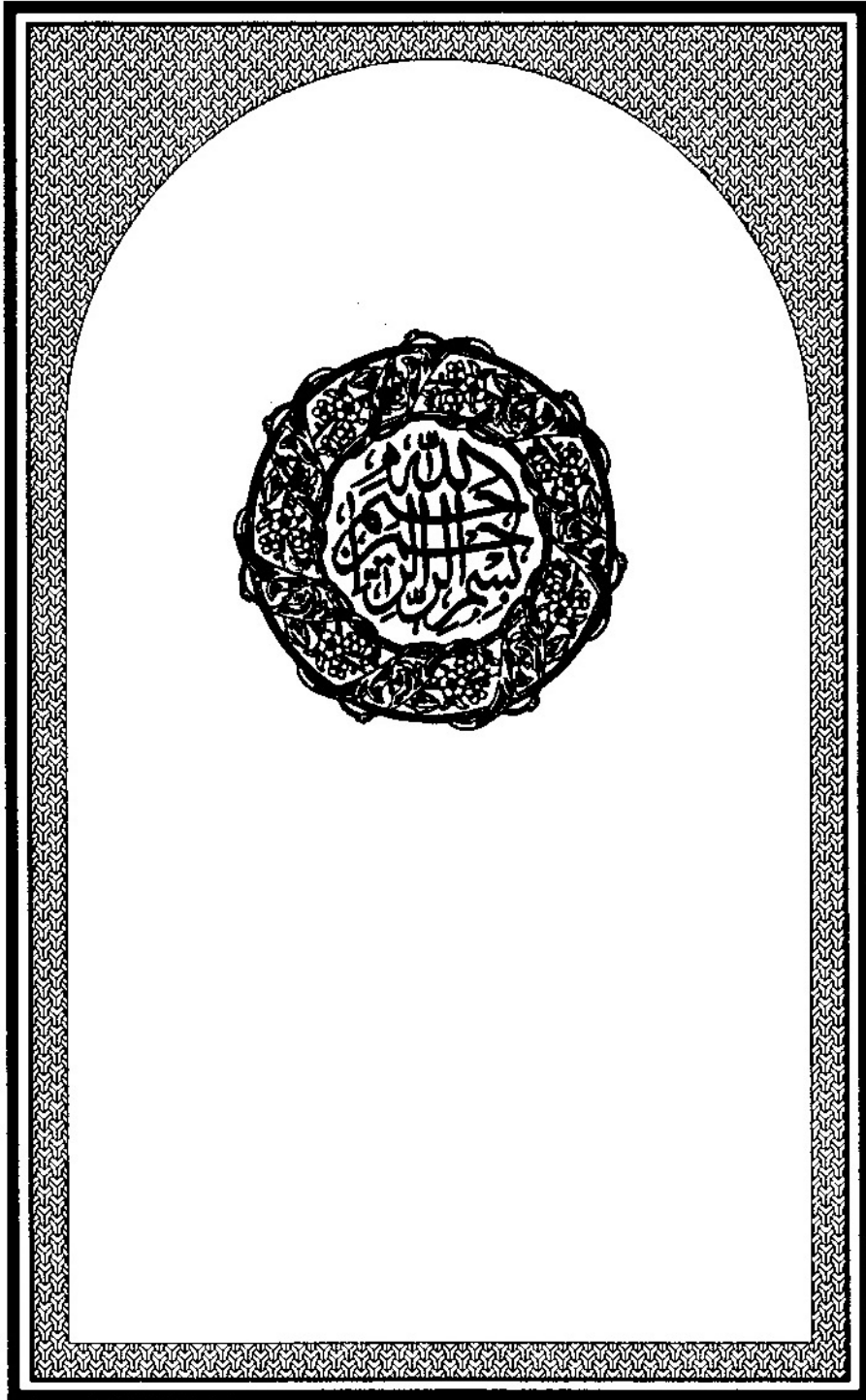
زبان انگلیسی و فارسی

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر کلباسی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر عاصی

نکارنده: نعمت الله عواطف رستمی

سال تحصیلی ۷۵-۱۳۷۴

« فهرست مطالب »

۱۳	چکیده
۱۹	پیشگفتار
۲۱	توجیه کلی زمینه تحقیق
۲۲	پیشینه مطالعات و جنبه‌های نظری تحقیق
۲۳	دلایل انتخاب موضوع
۲۴	مراحل انجام پژوهش
۲۵	روش تحقیق
۲۵	سپاسگزاری

* فصل اول *

نگاه اجمالی به تاریخچه سافتواژه

۲۸	سیر تاریخی ساختواژه
۳۰	نگرشها و نظریات مربوط به خاستگاه شکل‌گیری واژه
۳۳	اولین طبقه بندی کلمه
۳۶	نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

* فصل دوم *

آشنایی با مفاهیم اساسی در بررسی فرایندهای سافتواژه

۳۹	مقدمه
۳۹	تعریف کلمه
۴۱	الف) تعریف لغوی کلمه
۴۲	ب) تعریف کلمه در دستور سنتی

۴۳	ج (تعریف کلمه در دستور جدید
۴۶	معیارهای شناخت واژه
۴۶	الف (معیارهای فیزیکی
۴۷	۱- معیار آوایی
۴۸	۱- ۱- تکیه
۴۸	۱- ۲- مکث
۴۹	۲- معیار معنایی
۵۰	۳- معیار نوشتاری یا املایی
۵۱	ب (معیار روان‌شناختی
۵۳	جایگاه کلمه در نظام زبان
۵۵	تکواژ و انواع آن
۵۶	الف (تکواژه آزاد
۵۷	ب (تکواژه مقید
۵۷	واژ و واژگونه
۵۸	وند
۵۸	الف (پیشوند
۵۸	ب (میانوند
۵۹	ج (پسوند
۵۹	ریشه، پایه، ستاک
۶۲	واژه قاموسی، واژه دستوری
۶۳	صرف (ساختواژه)
۶۳	تصریف و اشتقاق
۶۵	وند تصریفی و اشتقاقی
۶۵	انواع کلمه از نظر ساخت
۶۵	الف (کلمات بسیط
۶۶	ب (کلمات مرکب
۶۶	ج (کلمات مشتق
۶۷	نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

* فصل سوم *
آشنایی با ساختمان واژه

۶۹	مقدمه
۷۰	صدا و معنا
۷۰	کلمه و معنا
۷۲	اصول شناسایی تکواژ
۷۳	اصل اول
۷۴	اصل دوم
۷۸	اصل سوم
۸۱	اصل چهارم
۸۲	اصل پنجم
۸۳	اصل ششم
۸۴	نحوه ترکیب تکواژها در ساختمان کلمه
۸۸	انواع ترکیب در تکواژهای آزاد و مقید
۹۰	انواع ساختواژه
۹۱	الف) ساختواژه تصریفی
۹۱	ب) ساختواژه اشتقاقی
۹۲	طبقه‌بندی تکواژهای مقید
۹۳	الف) پیشوند
۹۳	۱- پیشوندهای تصریفی
۹۳	۲- پیشوندهای اشتقاقی
۹۴	ب) میانوند
۹۴	ج) پسوند
۹۵	۱- پسوندهای تصریفی
۹۶	۲- پسوندهای اشتقاقی
۹۶	د) کلمات دستوری
۹۶	ه) پایه مقید

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی ۹۷

* فصل چهارم *

شیوه‌های متداول واژه‌سازی در زبان انگلیسی و فارسی

مقدمه	۱۰۰
۱- شیوه‌های واژه‌سازی در زبان انگلیسی	۱۰۱
الف) واژه‌سازی از طریق فرایند جایجایی تکیه	۱۰۱
ب) واژه‌سازی از طریق فرایند قرض‌گیری	۱۰۳
ج) واژه‌سازی از طریق فرایند تلفیق	۱۰۴
د) واژه‌سازی از طریق فرایند اختصار	۱۰۵
ه) واژه‌سازی از طریق فرایند پس‌سازی	۱۰۶
و) واژه‌سازی از طریق فرایند ابداع	۱۰۸
ز) واژه‌سازی از طریق فرایند اختصار سازی	۱۰۸
ح) واژه‌سازی از طریق فرایند ترکیب	۱۰۹
ط) واژه‌سازی از طریق فرایند اشتقاق	۱۱۰
۲- شیوه‌های واژه‌سازی در زبان فارسی	۱۱۰
الف) واژه‌سازی از طریق فرایند تغییر جایگاه تکیه	۱۱۲
ب) واژه‌سازی از طریق فرایند قرض‌گیری	۱۱۳
ج) واژه‌سازی از طریق فرایند اختصار سازی	۱۱۶
د) واژه‌سازی از طریق فرایند ترکیب	۱۱۷
ه) واژه‌سازی از طریق فرایند اشتقاق	۱۱۷
نتیجه‌گیری و جمع‌بندی	۱۱۸

* فصل پنجم *

ترکیبات اسم در زبان انگلیسی و فارسی

ترکیب در زبان انگلیسی و فارسی	۱۲۰
الف- ساختمان اسم مرکب در زبان انگلیسی	۱۲۳

1 - n + v	۱۲۳
2 - v + n	۱۲۴
3 - n + gerund	۱۲۴
4 - gerund + n	۱۲۵
5 - n + agential	۱۲۵
6 - v + v	۱۲۶
7 - n + n	۱۲۶
8 - adj + n	۱۲۷
9 - combining + form compound	۱۲۷
10 - phrasal compound	۱۲۸
۱۲۸	نتیجه‌گیری و جمع‌بندی
۱۲۹	ب) ساختمان اسم مرکب در زبان فارسی
۱۳۰	۱- اسم + اسم
۱۳۰	۲- اسم + اسم + اسم
۱۳۰	۳- اسم + صفت
۱۳۰	۴- اسم + صفت فاعلی مرخم
۱۳۰	۵- اسم + صفت مفعولی مرخم
۱۳۱	۶- اسم + صفت مفعولی
۱۳۱	۷- اسم + فعل امر
۱۳۱	۸- اسم + فعل دعایی
۱۳۱	۹- صفت مبهم + اسم
۱۳۱	۱۰- صفت اشاره + اسم
۱۳۱	۱۱- صفت عددی + اسم
۱۳۱	۱۲- قید / صفت + صفت فاعلی مرخم
۱۳۱	۱۳- اسم + و + اسم
۱۳۲	۱۴- اسم + و + ستاک حال فعل
۱۳۲	۱۵- صفت + و + ستاک گذشته

۱۳۲	۱۶- قید + و + قید
۱۳۲	۱۷- بن مضارع + و + بن مضارع
۱۳۲	۱۸- بن مضارع + و + بن ماضی
۱۳۲	۱۹- بن ماضی + و + بن مضارع
۱۳۲	۲۰- بن ماضی + و + بن مضارع فعل دیگر
۱۳۳	۲۱- بن ماضی + و + بن ماضی
۱۳۳	۲۲- بن ماضی + و + اسم
۱۳۳	۲۳- اسم + آ + اسم
۱۳۳	۲۴- اسم صوت + ا + اسم صوت
۱۳۳	نتیجه گیری و جمع بندی

* فصل ششم *

ساختمان صفات مرکب در زبان انگلیسی و فارسی

۱۳۶	روشهای ترکیب صفات در زبان انگلیسی و فارسی
۱۳۶	مقدمه
۱۳۹	الف) ساختمان صفات مرکب در زبان انگلیسی
1 - adj + n	۱۳۹
2 - n + adj	۱۳۹
3 - n + n	۱۴۰
4 - v + n	۱۴۱
5 - particle + n	۱۴۱
6 - v + adj	۱۴۱
7 - v + v	۱۴۲
8 - adj + v	۱۴۲
9 - v + particle	۱۴۲
10 - adj + adj	۱۴۲
11 - n + pre.p	۱۴۳
12 - n + p.p	۱۴۳

۱۴۴	ب) ساختمان صفات مرکب در زبان فارسی
۱۴۴	۱- اسم + صفت
۱۴۴	۲- اسم + اسم
۱۴۴	۳- اسم + ضمیر
۱۴۴	۴- اسم + صفت مفعولی مرخم (مصدر مرخم)
۱۴۴	۵- اسم + فعل امر
۱۴۵	۶- اسم + آ + اسم
۱۴۵	۷- اسم + به + اسم
۱۴۵	۸- اسم + در + اسم
۱۴۵	۹- صفت + اسم
۱۴۵	۱۰- صفت + صفت فاعلی مرخم
۱۴۵	۱۱- صفت + صفت فاعلی
۱۴۶	۱۲- صفت + صفت مفعولی
۱۴۶	۱۳- صفت + و + صفت
۱۴۶	۱۴- صفت + اندر + صفت
۱۴۶	۱۵- قید + صفت مفعولی
۱۴۶	۱۶- قید + صفت فاعلی مرخم
۱۴۶	۱۷- قید + اسم
۱۴۶	۱۸- ضمیر + اسم
۱۴۷	۱۹- ضمیر + صفت مفعولی
۱۴۷	۲۰- فعل امر + و + فعل امر
۱۴۷	۲۱- حرف اضافه‌دار
۱۴۸	نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

* فصل هفتم *

ساختمان قیود مرکب در زبان انگلیسی و فارسی

۱۵۱	مقدمه
-----	-------

۱۵۳	۱- قیود ساده
۱۵۳	۲- قیود مشتق
۱۵۴	۳- قیود مرکب
۱۵۴	الف (ساختمان قیود در زبان انگلیسی
۱۵۴	۱- قیود ساده
۱۵۵	۲- قیود مشتق
۱۵۵	۳- قیود مرکب
۱۵۶	ب (ساختمان قیود مرکب در فارسی
۱۵۶	۱- اسم + اسم
۱۵۶	۲- اسم + صفت
۱۵۶	۳- اسم + ضمیر
۱۵۶	۴- اسم + اندر + اسم
۱۵۶	۵- اسم + بر + اسم
۱۵۶	۶- اسم + در + اسم
۱۵۶	۷- اسم + تکرار همان اسم
۱۵۷	۸- صفت + اسم
۱۵۷	۹- صفت + تکرار همان صفت
۱۵۷	۱۰- عدد + به + عدد
۱۵۷	۱۱- ضمیر + به + ضمیر
۱۵۸	نتیجه گیری و جمع بندی

* فصل هشتم *

ساختمان افعال مرکب در زبان انگلیسی و فارسی

۱۶۰	افعال مرکب در زبان انگلیسی و فارسی
۱۶۳	الف (افعال مرکب در زبان انگلیسی
1 - n + v	۱۶۳
2 - adj + v	۱۶۴

3 - <i>v</i> + <i>n</i>	۱۶۴
4 - <i>v</i> + <i>v</i>	۱۶۴
5 - <i>particle</i> + <i>v</i>	۱۶۴
6 - <i>v</i> + <i>particle</i>	۱۶۴
۱۶۶	ب (افعال مرکب در زبان فارسی
۱۶۶	۱- اسم + فعل
۱۶۶	۲- اسم + صفت + فعل
۱۶۶	۳- اسم + پیشوند فعلی + فعل
۱۶۶	۴- اسم + حرف اضافه + اسم + فعل
۱۶۶	۵- اسم + حرف اضافه + پیشوند فعل + فعل
۱۶۷	۶- صفت + فعل
۱۶۷	۷- کلمه مرکب + فعل
۱۶۷	۸- کلمه مشتق + فعل
۱۶۷	۹- حرف اضافه + اسم + فعل
۱۶۷	۱۰- حرف اضافه + ضمیر + فعل
۱۶۷	۱۱- حرف اضافه + صفت + فعل
۱۶۷	۱۲- حرف اضافه + اسم + صفت + فعل
۱۶۸	۱۳- حرف اضافه + ضمیر + صفت + فعل
۱۶۸	۱۴- حرف اضافه + اسم + پیشوند فعلی + فعل
۱۶۸	۱۵- حرف اضافه + ضمیر + پیشوند فعل + فعل
۱۷۰	نتیجه گیری و جمع بندی

* فصل نهم *

وندهای متداول در سافتواژه زبان انگلیسی و فارسی

۱۷۲	وندها در زبان انگلیسی
۱۷۳	تغییرات ممکن، در املاء کلمات در فرایند وندافزایی در زبان انگلیسی
۱۷۴	۱- پیشوندهای انگلیسی

- ۱۷۴ یک - پیشوند همراه با پایه صفتی
- ۱۷۵ دو - پیشوند همراه با پایه اسمی
- ۱۷۶ سه - پیشوند همراه با پایه فعلی
- ۱۷۷ چهار - پیشوند همراه با پایه اسم مفعول
- ۱۷۷ طبقه‌بندی پیشوندهای انگلیسی از نظر نقش و معنا
- ۱۷۸ یک - پیشوندهای منفی‌ساز
- ۱۷۹ دو - پیشوندهای جهت و گرایش
- ۱۸۰ سه - پیشوندهای اندازه یا درجه
- ۱۸۰ چهار - پیشوندهای زمان و ترتیب
- ۱۸۱ پنج - پیشوندهای شماره و عدد
- ۱۸۲ شش - پیشوندهای جایگاه
- ۱۸۳ نتیجه‌گیری و جمع‌بندی
- ۱۸۴ ۲ - پسوندهای انگلیسی
- ۱۸۴ یک - پسوند همراه با پایه اسمی
- ۱۸۷ دو - پسوند همراه با پایه صفتی
- ۱۸۹ سه - پسوند همراه با پایه فعلی
- ۱۹۲ نتیجه‌گیری و جمع‌بندی
- ۱۹۲ وندهای پرکاربرد در زبان فارسی
- ۱۹۴ ۱ - پیشوندهای فعلی و غیرفعلی
- ۱۹۶ نتیجه‌گیری و جمع‌بندی
- ۱۹۷ ۲ - پسوندهای فعلی و غیرفعلی
- ۲۰۳ نتیجه‌گیری و جمع‌بندی
- ۲۰۵ فهرست منابع فارسی
- ۲۰۹ فهرست منابع انگلیسی

چکیده

رساله حاضر مشتمل بر نه فصل مجزا، پیشگفتار، مقدمه، چکیده و فهرست منابع می باشد که ابتدا چکیده فصلها را که بدنه اصلی رساله را تشکیل می دهد ارائه می دهیم.

فصل اول: در این فصل نگاهی گذرا به تاریخچه ساختواژه و سیر تحول آن در گذشته بخصوص در قرن حاضر شده است و نظریات و نگرشهای دانشمندان نسبت به ساختواژه و چگونگی برخورد آنها با این شاخه علمی مطرح گردیده است. خاستگاه شکل گیری واژه و اینکه اصولاً واژه چگونه به وجود آمده و آیا واژه یک مقوله قراردادی است یا طبیعی، از دیدگاه طبیعت مداران و قراردادیان مورد بحث قرار گرفته و اولین طبقه بندی از کلمه که توسط افلاطون و ارسطو صورت پذیرفته مطرح گشته است.

از طبقه بندیهای دیگری که بعد از ارسطو و افلاطون درباره کلمه صورت گرفته صحبت به میان آورده ایم که در نهایت طبقه کلام از هشت یا نه بیشتر نشده است.

فصل دوّم: از آنجا که مطالعه هر شاخه علمی نیاز به مفاهیم و تعاریفی دارد که بتواند موضوعات مورد بحث در آن زمینه را به نحو احسن بازشناسی نماید و تعریفی درست از مقولات ارائه دهد، در فصل دوّم مفاهیم بنیادی و ضروری مورد بحث قرار گرفته‌اند که شامل تعاریف ارائه شده از طرف دانشمندان می‌باشد. در همین راستا دیدگاه‌های مختلف مکاتب جدید و قدیم در مورد واژه و نگرش آنها نسبت به واژه که مهمترین سازه زبانی است ارائه شده و این که چه چیزی واژه است، همراه با نمونه و مثالهای متعددی ارائه گردیده است.

در قسمت دیگر، معیارهای مطرح شده جهت شناسایی واژه آورده شده تا به کمک آنها واژه هر چه بهتر مورد شناسایی قرار گیرد. همچنین جایگاه کلمه در نظام زبان مطرح گردیده و از آن به عنوان پل ارتباطی یاد شده است که در بین سطوح دیگر ایفاء نقش می‌کند. تکواژه و انواع آن مورد توجه قرار گرفته، دیگر سازه‌های زبان از جمله وندها، ریشه، پایه، و ستاک مورد بحث واقع شده و برای هر کدام نمونه‌هایی از زبان فارسی و انگلیسی آورده شده است. همچنین انواع کلمه از نظر ساخت مورد نظر قرار گرفته و برای هر ساخت نمونه‌مثالی ارائه شده است.

فصل سوّم: در این فصل ساختمان کلی واژه از نظر ترکیب تکواژها مورد توجه قرار گرفته و اصول مطرح شده از طرف نایدا جهت شناسایی تکواژها آورده شده است. در قسمت دیگری از این فصل انواع ساختواژه و طبقه‌بندی تکواژهای مقید که شامل پیشوند، میانوند، پسوند و کلمات دستوری دیگری است آورده شده است.

فصل چهارم: در این فصل شیوه‌های متداول واژه‌سازی در دو زبان انگلیسی و فارسی مورد بحث قرار گرفته که ابتدا فرایندهای واژه‌سازی در انگلیسی و سپس فارسی مورد توجه قرار گرفته و از هشت الگوی واژه‌سازی که عبارتند از: قرض‌گیری، تلفیق، اختصار، پس‌سازی، ابداع، اختصار سازی، ترکیب و اشتقاق بحث به میان آمده است. در توصیف فرایندها، بیان شده که بعضی از آنها زایا و بعضی نیز غیرزایا است اما با آشنایی با فرایندهای واژه‌سازی به راحتی می‌توان با کمبود واژه‌گانی در هر دو زبان مقابله کرد و همچنین از ورود روز افزون واژه‌های بیگانه تا حدی جلوگیری به عمل آورد.

فصل پنجم: در فصل پنجم، ترکیبات اسم در زبان انگلیسی و فارسی مورد توجه قرار گرفته است که ابتدا ده نوع ترکیب اجزاء کلام که منجر به ساخته شدن اسم مرکب در زبان انگلیسی می‌شود آورده شده و سپس نتیجه‌گیری از بحث صورت گرفته است. در قسمت دیگر این فصل به انواع ترکیب اسم در زبان فارسی پرداخته شده و بیش از بیست و پنج مورد ترکیب اجزاء کلام ارائه گردیده و در پایان نیز نتیجه‌گیری کلی به عمل آمده است.

فصل ششم: در این فصل پس از ارائه تعریف صفت، از نظر بعضی از دانشمندان و ملاک شناسایی آن، ساختمان صفت مورد بحث قرار گرفته. به عبارت دیگر اینکه صفت ساخته شده چه نوع نقشی را در نحو بعهده دارد از بحث خارج شده است. برای زبان انگلیسی دوازده نوع ترکیب عناصر زبانی که موجب ساخته شدن صفت مرکب می‌شوند،

ارائه شده است در قسمت دیگر ساختمان صفات مرکب در زبان فارسی مورد توجه قرار گرفته و برای زبان فارسی بیش از بیست نوع ترکیب عناصر که موجب ساخته شدن صفات مرکب می‌شوند ارائه مثال شده است. در پایان نیز یک نتیجه‌گیری مقایسه‌ای بین ساختمان صفات در زبان انگلیسی و فارسی به عمل آمده است.

فصل هفتم: در فصل هفتم، ساختمان قیود مرکب در دو زبان مورد نظر مطرح شده است که در ابتدا تعاریف کلی از منابع معتبر برای قید آمده سپس قیود به سه دسته ساده، مشتق و مرکب تقسیم شده، پس از آن ساختمان قیود در زبان انگلیسی و عناصر دخیل در ساختمان آن مورد مطالعه قرار گرفته است. در قسمت دوم این فصل نیز ساختمان قیود مرکب فارسی با تفصیل بیشتر و با در نظر گرفتن سیزده نوع ترکیب آمده است. در پایان فصل نیز نتیجه‌گیری بین دو نوع ساختمان قید در دو زبان مطرح شده است.

فصل هشتم: در این فصل ساختمان افعال مرکب در دو زبان انگلیسی و فارسی مورد بحث قرار گرفته که پس از ارائه تعریف «فعل» و آراء دانشمندان و زبان‌شناسان در مورد آن، ساختمان درونی فعل و اجزایی که در ساختمان فعل مرکب دخالت دارند مورد بررسی قرار گرفته است در بخش اول، ساختمان فعل مرکب در زبان انگلیسی مورد مطالعه قرار گرفته که برای آن انواعی ذکر شده و برای هر کدام نمونه و مثالی بیان گردیده است.

در بخش دوم این فصل افعال مرکب فارسی با ارائه نمونه‌هایی آمده

است که شامل برپانزده نوع ترکیب و ساخت است. همچنین افعال در دو زبان بصورت مترادف در برابر هم قرار گرفته که گاهی فعل بسیط فارسی در مقابل فعل مرکب انگلیسی قرار گرفته و گاهی نیز برعکس این حالت است. به عبارت دیگر گاهی فعل مرکب انگلیسی دارای معادل ساده در زبان فارسی و گاهی نیز برعکس حالت مذکور می باشد. در پایان فصل نیز به طور مقایسه‌ای از دو زبان نتیجه‌گیری شده است.

فصل نهم: در فصل نهم پس از ارائه مقدمه‌ای کوتاه، وندها به سه دسته پیشوند، میانوند و پسوند تقسیم شده‌اند. از آنجا که وندها خود به خود ماهیت کاربردی ندارند و الزاماً به پایه‌های دیگر می‌پیوندند، از این رو باعث تغییراتی در تلفظ و املا پایه‌ها می‌شوند که در این زمینه مطالبی بیان شده است.

ابتدا پیشوندهای انگلیسی با انواع پایه‌هایی که می‌توانند با آنها ترکیب شوند به همراه مثال آورده شده است. سپس پیشوندها از نظر نقش و معنا دسته‌بندی گردیده و در پایان نیز کلمات مشتق فعلی و غیرفعلی که از طریق پیشوند افزایی حاصل می‌شوند مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. نظر به این که هر دو زبان مورد بحث از میانوند استفاده نمی‌کنند، در این رساله نیز از آن بحثی نشده است.

سپس پسوندهای انگلیسی با انواع پایه‌هایی که می‌توانند ترکیب شوند بیان شده‌اند. در پایان این بخش نیز پسوندها از نظر کاربرد مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند.

در بخش دیگری از این فصل وندهای پرکاربرد زبان فارسی مورد

مطالعه قرار گرفته که ابتدا وندهای فارسی از نظر کاربرد به سه دسته تقسیم شده: وندهای مرده، وندهای سترون و وندهای زایا. همچنین در این فصل پیشوندهای فعلی و غیرفعلی فارسی با نمونه و مثال ارائه شده در قسمت دیگر این فصل پسوندهای فعلی و غیرفعلی به همراه نمونه و مثال آورده شده و در پایان نیز نتیجه‌گیری به عمل آمده است. در آخر رساله نیز منابع انگلیسی و فارسی چه آنهایی که برای نوشتن این رساله مستقیماً مورد استفاده قرار گرفته‌اند و چه آنهایی که بطور غیرمستقیم از آنها بهره برداری شده است بطور مجزا، به ترتیب حروف الفبا آورده شده است.

پیشگفتار

داستان شیرین و شگفت‌انگیز زبان از نقطه‌ای آغاز می‌شود که حکایت بی‌همتای خلقت انسان آغاز شد. داستان پرماجرایی زبان مسیر حرکت خویش را از افقی آغاز نمود که کاروان آدمیان از آن افق پا به عرصه وجود می‌گذاشت حکایت وجود زبان، در مفهومی کاملاً عام، با حکایت وجودی انسان آنچنان به هم تنیده است که گویی فرض یکی بدون دیگری غیر ممکن است.

اگر چه صورت و هیئت زبان مورد گفتگو در زمان خلقت انسان در آن زمانه آنچنان تاریک و مبهم است که تاکنون هیچ محققى بطور مشخص و گویا قادر به پرده برداری از این راز نهفته در افق بی‌پایان زبان نشده است، اما قدر مسلم این است که همگان بر ملازمت زبان با نوع بشر در اعصار و اقوام مختلف صحه می‌گذارند و وجود آن را حتی حتمی می‌دانند. اگر چه دانشمندان حاضر و غایب در پی یافتن نقطه شروع حکایت پرخاطره زبان و برای نوشتن تاریخی گویا سالهای سال قلم فرسایی کرده‌اند و با شکافتن سینه تاریک تاریخ در صدد کشف این راز

نهفته بر آمده‌اند اما همچنان آینه‌ای کدر و مبهم از آن ارائه داده‌اند. با این حال همگان در پذیرش وجود حتمی زبان، هر چند ابتدایی و بدوی، هیچ تردیدی به خود راه نداده‌اند. پس تاریخ زبان را می‌توان لااقل پس از خلقت انسان در مفهوم و صورتی ابتدایی پایه‌گذاری کرد، و از آن نقطه به طرف روشنایی حرکت کرد و تصویری گویا، تکامل یافته حاصل نمود.

به هر حال بررسی تاریخ گذشته اقوام و ملت‌ها ما را به این واقعیت بلاشک سوق می‌دهد که زبان، از نشانه‌های وضعی گرفته تا مجموعه‌ای از دلالت‌ها، در بین آدمیان وجود داشته و کم‌کم با تکامل انسان، زبان نیز کاملتر شده و به صورتی که هم اکنون همگان از آن بهره می‌گیرند، در آمده است. اگر بگوییم اختراع زبان یکی از بزرگترین شاهکارهای نوع بشر بوده سخن به گزاف نگفته‌ایم. انسان در مسیر زندگی خویش بر اساس نیاز خود در صدد اختراع پی در پی سازه‌های زبان در آمده که یکی از آنها و شاید مهمترین آنها واژه‌ها می‌باشند. در این تحقیق نیز ما در صدد بررسی ساختمان واژه که در علم صرف بدان ساختواژه گفته می‌شود برآمدیم تا اولاً ساختمان واژه، فرایندهای ساختواژه و روشهای ترکیب واژه را در زبان فارسی و انگلیسی مورد بررسی قرار دهیم ثانیاً با مقایسه آنها در صدد نشان دادن تواناییهای بالقوه و بالفعل زبان فارسی در مقابل هجوم واژه‌های بیگانه باشیم. امید است این تحقیق چشم‌اندازی گویا و روشن از موضوع مورد بحث ارائه دهد ان شاء الله.

نعمت الله عواطف رستمی

۱۳۷۵

توجیه کلی زمینه تحقیق

علم ساختواژه یکی از شاخه‌های مهم زبانشناسی محسوب می‌شود. اصولاً هر زبانی در نظام ساختاری خود از عناصر واجی، نحوی و معنایی خاص خود برخوردار است و دارای عمل کردهای خاص خود می‌باشد. با این حال بررسیهای زبانشناسی و جامعه‌شناسی زبان بر این اصل صحه می‌گذارد که همگانی‌های زبان و کارکردهای مربوط به آنها در همه زبانها دارای قانونمندیهای کلی می‌باشد که بر همه زبانها حاکم است. یکی از همگانیهای کلی زبانها فرایند ساختواژه است که اکثر زبانها جهت رفع نیازهای روز مره خود واژه‌های جدیدی را بر اساس الگوهای خاص خود وضع می‌نمایند. زبان انگلیسی و فارسی نیز از این قاعده مستثنا نیستند. از طرف دیگر آموزش زبان انگلیسی در نظام آموزشی ما یکی از مسائل مهم است که فراگیران آن در امر یادگیری به خاطر اختلاف ساختاری، واجی، نحوی ... که نسبت به زبان فارسی دارد، با مشکلاتی روبرو هستند. به همین دلیل، به نظر نگارنده، بررسی تطبیقی ساختواژه در این دو زبان می‌تواند تا حدی فراگیران را با فرایند ساختواژه در این دو